QO‘QON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI ILMIY XABARLARI
(2026-yil 10-son)
PEDAGOGIKA
PEDAGOGY
https://doi.org/10.70728/c.series.ped.v08.i10.031

TA’LIM SIFATINI TA’MINLASHDA XORIJIY TAJRIBALAR.

Qo‘qon davlat pedagogika instituti
Maktabgacha ta’lim fakulteti o‘quv
ishlari bo‘yicha dekan o‘rinbosari
p.f.f.d (PhD) ***Kazimov Jamshid Shamshidinovich***

Annotatsiya. Quyidagi maqolada ta'lim sifatini belgilovchi asosiy omillar nazariy asoslari bilan batafsil yoritilgan. Shuningdek, ta’lim sifatini ta’minlashda qo‘llaniladigan milliy tajribalar va sifatli ta'lim natijasida shaxsning qobiliyatlari amalda rivojlanishi bayon qilingan.

Kalit so‘zlar: Ta’lim sifati, milliy tajribalar, omillar, bilim va ko‘nikmalar, kompetentsiya, o‘quv-uslubiy ta'minot, ta’lim jarayoni.

KIRISH. Ta'lim sifati o‘z o‘rnida ta'limning samaradorligi, standard talablarga moslik darajasi va dolzarbligi ta’minlaydi. Shu o‘rinda sifatli ta’limga o‘quv dasturlari va standardlarini takomillashtirgan, yangicha adabiyotlar hamda zamonaviy innovatsion pedagogik tajribalarni qo‘llagan holda erishish mumkin.

Ta’lim sifati - o‘quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirish uchun talablar majmuini qondirish imkoniyatini ta’minlovchi ta’lim xizmatining iste’mol xususiyatlari majmui. Ta’lim sifatini belgilovchi asosiy omillar:

1. fakultet;
2. O‘quv-uslubiy ta’minot;
3. Moddiy-texnika bazasi;
4. Ta’lim muassasasining intellektual salohiyati;
5. Talabalar (talabalar) va bitiruvchilar.

Ta’lim sifati – o‘quvchilarning rejalashtirilgan maqsadlarga muvofiq ma’lum bir bosqichda erishadigan ma’lum darajadagi bilim va ko‘nikmalari, aqliy, axloqiy va jismoniy rivojlanishi; ta’lim jarayonining turli ishtirokchilarining ta’lim muassasasi tomonidan ko‘rsatiladigan ta’lim xizmatlaridan umidlarini qondirish darajasi. Ta’lim sifati, birinchi navbatda, uning ta’lim standartiga muvofiqligi bilan o‘lchanadi. Ta’lim sifati ta’limning nufuzi darajasiga bog’liq jamoatchilik ongi va davlat ustuvorliklari tizimi, ta’lim muassasalarini moliyalashtirish va moddiy-texnik jihozlash, ularni boshqarishning zamonaviy texnologiyalari.

Ta’lim sifati - jamiyatdagi ta’lim jarayonining holati va samaradorligini, uning shaxsning fuqarolik, maishiy va kasbiy kompetentsiyalarini rivojlantirish va shakllantirishdagi ehtiyoj va kutishlarga muvofiqligini belgilovchi kategoriya.

Ta'lim sifati – ta’limning davlat-davlat tizimi (shu jumladan, har qanday ta’lim muassasasi) sifatidagi rivojlanish darajasi va ta’lim tizimlarining xalqaro reytingida tutgan o‘rni. U tizimning o‘zi va “pedagogik mahsulot” xususiyatlari o‘rtasidagi umumiylik va korrelyatsiya bilan belgilanadi, ya’ni. uning bitiruvchilari. Tizimning sifati uning moliyaviy, iqtisodiy, huquqiy, moddiy-texnik, tashkiliy, pedagogik, uslubiy, axborot, psixologik-pedagogik ta’minlanishidir. “Pedagogik mahsulot”ning xususiyatlari – ta’lim tizimidagi odamlar tomonidan qo'lga kiritilgan va rivojlantiriladigan, jamiyatda shaxsning ma’naviy va moddiy farovonligiga hissa qo'shadigan foydali shaxsiy xususiyatlar. “Yaxshi” ta’lim insonni mehnat bozorida raqobatbardosh qiladi, uning jamiyat bilan munosabatlarini uyg'un o'rnatishga yordam beradi va shakllanishiga hissa qo'shadi. sog‘lom turmush tarzi hayot, shaxsiy hayotning ma’naviy va madaniy asoslarini ta’minlaydi. Bugungi kunda ta'lim sifati bir qator ko‘rsatkichlar bilan belgilanadi: ta’lim tizimining maqsadi va uning odamlarning ta’lim ehtiyojlarini qondirishi; ishonchlilik (natijalarning barqarorligi), ergonomika (gigienik va antropometrik standartlarni saqlash); estetika, ishlab chiqarish qobiliyati, tartibga soluvchi aniqlik va boshqalar. Ta’lim sifati talabalar va o‘qituvchilarni attestatsiyadan o'tkazish, litsenziyalash va akkreditatsiya qilish orqali aniqlanadi.

Mahalliy adabiyotlarda "ta'lim sifati" tushunchasini ko‘rib chiqishning bir nechta asosiy yondashuvlari mavjud. Shunday qilib, M.M. Potashnik buni ta’lim standartlari talablariga muvofiqligi deb hisoblaydi. Shu nuqtai nazardan, ta'lim sifati "maqsadlar va natijalarning nisbati, o‘quvchilarning potentsial rivojlanishi sohasida tezkor va bashorat qilingan maqsadlarga erishish uchun chora-tadbirlar" sifatida ishlaydi. Ta'lim sifatini V.A. Kachalov va V.D. Shadrikov. Ta'lim xizmatlarining jamiyat kutganlariga muvofiqligi ta'lim sifati bilan qanday aniqlanadi M.V. Rijakov. Bu iste'molchilar nuqtai nazaridan bo'lajak mutaxassislarning kompetentsiya va malakalarini shakllantirish kontseptsiyasida ijtimoiy jihat tobora ko'proq ta'kidlanayotganini aks ettiradi. So‘nggi paytlarda olingan ta'lim sifati va taqdim etilayotgan ta'lim sifati tushunchalarini ajratish, shuningdek, ta'lim sifatining barcha xilma-xilligi bo‘yicha yaxlit nuqtai nazarni asoslash muhim ahamiyatga ega.

Yana bir yondashuv bizga ta’lim sifatini nafaqat natija sifatida, balki ta’lim muassasalari faoliyatidagi va shaxsning o‘zidagi o‘zgarishlar, shuningdek, jamiyatdagi o‘zgarishlar tufayli murakkab rivojlanish dinamikasiga ega bo‘lgan jarayon sifatida ko‘rib chiqishga imkon beradi. Ularni o‘rab turgan iqtisodiy, texnologik va siyosiy muhit. Shunda ta’lim sifati ta’lim muassasalarining o‘z maqsadlari va qadriyatlari bilan chegaralanib qolmasdan, u jamiyatning ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy ehtiyojlarini to‘liq qondirishi, ularning jamiyat taraqqiyotiga, uning insoniy salohiyatiga qo‘shgan hissasini oshirishi kerak.

Doimiy va har safar jamiyatning yangi ijtimoiy-iqtisodiy darajasida butun ta'lim tizimini rivojlantirish muammosi dolzarb bo'lib, uning asosiy tendentsiyalari shaxsga e'tibor va uni tarbiyalash, rivojlantirish va rivojlantirish uchun maqbul sharoitlarni yaratishdir. ta'lim, ta'lim

mazmunini standartlashtirish, ta'lim tizimini loyihalash, ularni boshqarish va ularning sifat darajasini baholash.

Ko‘rib turganingizdek, ta’lim sifati murakkab ko'rsatkichdir:

- ta’lim maqsadi va natijasining o‘zaro bog'liqligi;
- ta’lim jarayoni ishtirokchilarining ko‘rsatiladigan ta’lim xizmatlaridan umidlarini qondirish darajasini ta’minlash;
- shaxsning bilim, malaka, malaka va malakalarning muayyan darajasi, aqliy, jismoniy va axloqiy rivojlanishi;

Shu bilan birga, bu o‘quvchilarning zarur ijtimoiy rivojlanishini kafolatlaydigan tizim, model, tashkilot va tartiblardir. Zamonaviy didaktika nuqtai nazaridan zamonaviy sifatli ta’limning quyidagi xususiyatlari ajralib turadi:

-ilmiy-texnika taraqqiyoti darajasiga muvofiq mazmunning konseptual darajasi;

- uning fanlararo, kompetentsiya va faoliyat xarakteri;

-yo‘nalish, manfaatlar, istaklar, imkoniyatlar va individual xususiyatlar talabalar;

-axborot texnologiyalaridan keng foydalanish bilan ta’limning o‘zgaruvchan, muqobil va muammoliligi;

-ma'naviy boyitish va ko‘p millatli muhitda yashashga tayyorlikni shakllantirish maqsadida ko'p madaniyatli ta'lim uchun turli madaniy muhitlarni yaratish;

- natijalarni baholashning mustaqil xususiyati tarbiyaviy ish va shaxsning rivojlanish darajasi;

- o‘qitish va rivojlantirishda o‘z-o‘zini baholash, o‘z-o‘zini baholash va o‘zini o‘zi boshqarish uchun sharoitlarni ta'minlash.

Sifatli ta'lim natijasi shaxsning bunday qobiliyatlari (xususiyatlari) hisoblanadi: o‘zini o‘zi tashkil etish, shu jumladan axloqiy; o‘z-o‘zini o'zgartirish faoliyati; o‘zini identifikatsiya qilish. Oxir oqibat, bilimli inson mehnat bozorida raqobatbardosh, muvaffaqiyatli va talabga ega bo‘lishi kerak. Olingan ta’limdan unumli foydalanib, tez o‘zgaruvchan ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarga oson va erkin moslasha olishi kerak. J.Delorning fikricha, inson “ta’limning uch ustuni”ni o‘zlashtirishi kerak: bilim olishni o‘rganish, ishlashni o‘rganish, qanday yashashni o‘rganish.

"Sifat" tushunchasi ta’limga ishlab chiqarish sektoridan kirib keldi, bu erda sifat deganda mahsulotning maqsadli foydalanishga yaroqlilik darajasini belgilovchi xususiyatlar to'plami tushuniladi. Shuning uchun ishlab chiqarishda ma'lum xususiyatlar mahsulotdan ajralib turadi va ularning qiymati iste'molchi pozitsiyasidan ko'rib chiqiladi. Sifatlar ro‘yxati standartlar, standartlar asosida qo'yiladi. Sifat yakuniy natija emas, u faqat mahsulotning standartga muvofiqligini aniqlash vositasidir.

Ta'limda "sifat" atamasi birinchi marta 1975 yilda ishlatilgan normativ hujjatlar ta'lim bo'yicha talabalarning bilim sifatining xususiyatlariga bog‘liq bo‘lib, keyin 1977 yilda bilim sifatini baholash laboratoriyasi yaratildi. Ammo hozirgacha ta'lim sifatining aniq ta’rifi yaratilmagan.

Sifatni ishlab chiqarish tushunchasini ta’lim sohasiga o‘tkazish mumkin emas, chunki ta’lim xizmatlarining iste'molchilari aholining turli toifalari bo'lib, sifatlarni tanlash va

ularning qiymati ular tomonidan turli yo‘llar bilan belgilanadi. Shunday qilib, ota-onalarning tushunishida sifat - bu bolalarni rivojlantirish va tarbiyalash va ularni keyingi ta'lim bosqichiga tayyorlash, o‘quvchilar tushunishida - qulay o‘quv sharoitlarini yaratish, o'qituvchilar tushunishida - ta'limning ta'minlanishi. dasturlar, darsliklar, tegishli jihozlar bilan jarayon, ish beruvchilar uchun - mavjudligi zarur fazilatlar va ko‘nikmalar, umuman jamiyat uchun - talabalar o'rtasida, masalan, fuqarolik pozitsiyasida ifodalangan qiymat yo‘nalishlarini yaratish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kazimov, J. S. (2020). CONTENTS OF THE PROCESS OF PREPARATION AND TRAINING OF TEACHERS OF GENERAL EDUCATION

2. Shmireva N.A., Gubanova M.I., Kretsan Z.V. Pedagogik tizimlar: ilmiy asoslar, boshqaruv, rivojlanish istiqbollari. - Kemerovo, 2002. S. 100

3. Казимов, Ж. Ш. (2019). Перспектива каждого общества определяется его неотъемлемой частью и тем, насколько жизненно важна система образования. In Научные тенденции: Педагогика и психология (pp. 33-35).

4. Kazimov, J. S. (2020). ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF EDUCATIONAL PROCESSES IN MODERN SCHOOLS ON A SCIENTIFIC BASIS. In Humanities and Social Sciences in Europe: Achievements and Perspectives (pp. 14-19).

5. Pedagogik lug'at. - M.: Akademiya. G.M. Qo'jaspirova, A.Yu. Qodjaspirov. 2005.

6. Umumiy va ijtimoiy pedagogika atamalarining lug'ati. - Ekaterinburg: GOU VPO USTU-UPI. A.S. Voronin. 2006.

7. Казимов, Ж. Ш. (2019). Современный подход к качеству и эффективности учебно-воспитательных процессов в общеобразовательных школах. Евразийское Научное Объединение, (2-4), 230-232.

8. Ma’naviy madaniyat asoslari (o'qituvchining ensiklopedik lug'ati). - Ekaterinburg. V.S. Bezrukov. 2000.

9. Shamshiddinovich, K. J. (2019). ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF INNOVATION PROCESSES IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 7(3).

10. Shamshidinovich, K. J. (2022). Interaction Of Distance Education Processes to General Secondary Schools. Journal of Pedagogical Inventions and Practices, 8, 72-75.